

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากสื่อที่มีความทันสมัย เยาวชนรับเอาวัฒนธรรมต่างๆ มาเลียนแบบจนเกิดเป็นค่านิยม เช่น การแต่งกาย การคบเพื่อน การพูดจา การวางตัวในสังคมถูกครอบงำด้านวัตถุมากเกินไปทำให้ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ขาดหายไปจากจิตใจของคนไทย ความเห็นแก่ตัวก็มีมากขึ้น เนื่องจากการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาเป็นส่วนใหญ่จึงไม่เหมาะสมกับความเป็นชาวพุทธ ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อไม่ให้วัฒนธรรมประเพณีของไทยเสื่อมไปจากจิตใจของเยาวชนและสังคมไปมากกว่านี้ จึงทำให้สถานศึกษาเป็นระบบราชการมากยิ่งขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบันผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องบริหารงานในโรงเรียนของตนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสานกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อความสำเร็จขององค์กร^๑ มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยหลักต้นสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาและการบริหารงานในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ เป็นอย่างดีได้นั้นจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญอย่างยิ่ง ควรเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมแตกต่างจากผู้บริหารทั่วไป กล่าวคือ ผู้นำดำรงรักษาสถานภาพที่เจริญรุ่งเรืองขององค์กรเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไว้เท่านั้น หากแต่จะมุ่งแสวงหาวิถีทางปฏิบัติที่จะนำองค์กรให้ไปสู่การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารเพื่อที่จะนำผู้บริหารไปสู่การเป็นผู้บริหารมืออาชีพ โดยกำหนดว่าผู้บริหารมีหน้าที่แนะนำ ตักเตือน หรือการกำหนดกับดูแลบุคลากรในองค์กร การที่จะปฏิบัติหน้าที่ ดังกล่าวให้ได้ผลดี ผู้บริหารต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารจะต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้นำให้เหมาะสม^๒ มีบุคลิกภาพที่ดี มีปฏิภาณไหวพริบดีมีการตัดสินใจในและแก้ไขปัญหาได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบสูง มีใจเป็นกลาง พร้อมทั้งจะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริตยุติธรรม มีคุณธรรม มีความอดสาหะวิริยะ อดทน มีความเสียสละ มีความสม่ำเสมอมั่นคง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในการสื่อสาร มีความก้าวหน้าในการพูดและการปฏิบัติ มีความตื่นตัวอยู่เสมอ มีสุขภาพดีเป็นผู้ประสานงานที่ดี เป็นนักพัฒนาและเป็นนักบริการสังคม รู้จักพัฒนาตนเองและสังคมมีความเป็นประชาธิปไตย มีความรักในสถาบันชาติ และอนุรักษ์ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติและ

^๑พระมหาสุทนต์ สุทนต์โน (นุราช), “ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธิพร ระดับประถมศึกษา เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร,” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^๒กระแสนันท์ ปลั่งมะณี และศิริฉัตร ศรีคล้า, “การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต ๓,” *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๑).

สิ่งแวดล้อม^๓ ในสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการหล่อหลอมความเป็นคนให้กับนักเรียนหากผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม ย่อมส่งผลต่อการจัดการศึกษาในทุกๆ ด้าน ผู้บริหารควรนำหลักพุทธธรรมมาใช้ให้เหมาะสมในด้านการครองตน ครองคน และครองงานโดยควรนำหลักสัปปุริสธรรม ๗ มาประยุกต์กับการบริหารจัดการและการตัดสินใจ ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์กล่าวไว้ว่า คนสมบูรณ์แบบหรือมนุษย์โดยสมบูรณ์ซึ่งถือได้ว่าเป็นสมาชิก ที่มีคุณค่าที่แท้จริงของมนุษยชาติ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นคนเต็มคน ผู้สามารถนำหมู่ชนและสังคมไปสู่ความสันติสุขและความสามัคคีมีธรรม^๔ คุณธรรมและจริยธรรม จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดี หากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรม ย่อมจะทำให้ผู้นำนั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบทบาทหน้าที่ของผู้นำ ที่ทำให้ผู้นำสามารถได้รับการยอมรับความเชื่อถือ ตลอดจนความนับถือจากบุคคลต่างๆ ทั้งในองค์กรและสังคมทั่วไป ดังนั้น ปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปทั้งในองค์กรและในสังคม ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์กรให้เสื่อมลง และยอมนำมาซึ่งความล่มสลายขององค์กรในอนาคตเช่นกัน^๕

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นธรรมของสัตบุรุษคุณสมบัติของคนดี คือ ความรู้จักเหตุ ความรู้จักผล ความรู้จักตน ความรู้จักประมาณ ความรู้จักกาล ความรู้จักชุมชน และความรู้จักบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์

^๓ชัยญา ชนะมาร, “การศึกษาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร,” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^๔โกศกัญญา อนุกุล, “การบริหารโครงการคุณธรรมเฉลิมพระเกียรติ ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ ของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต ๒,” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^๕พระมหารุ่งโรจน์ ธมมภูมเมธี (ศิริพันธ์), “การศึกษาวิเคราะห์ภาวะผู้นำในพระพุทธานุภาพ,” *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ความคิดเห็นของครู และเจ้าหน้าที่ต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีหลักสัปปุริสธรรม ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักเหตุ ด้านการรู้จักผล ด้านการรู้จักตน ด้านการรู้จักประมาณ ด้านการรู้จักกาล ด้านการรู้จักชุมชนและด้านการรู้จักบุคคล

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากครู และเจ้าหน้าที่ โรงเรียนในเขตอำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๒ จำนวน ๓๗๑ คน โดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ๑๘๙ คน จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบง่าย โดยวิธีการเทียบสัดส่วน มีดังนี้

- ครู จำนวน ๑๖๘ คน
- เจ้าหน้าที่ จำนวน ๒๑ คน
- รวมทั้งหมด ๑๘๙ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตการวิจัยในด้านสถานที่

ผู้วิจัยกำหนดสถานที่ทำการวิจัย คือ โรงเรียนในเขตอำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๒ จำนวน ๒๘ โรงเรียน

ลำดับที่	โรงเรียนในเขตอำเภอแม่वंก
๑	โรงเรียนบ้านคลองม่วง
๒	โรงเรียนบ้านตะเคียนงาม
๓	โรงเรียนบ้านตะกรุด
๔	โรงเรียนบ้านวังชัน
๕	โรงเรียนบ้านคลองสำราญ
๖	โรงเรียนวัดศรีกัลยาณธรรม

๗	โรงเรียนบ้านเปราะ
๘	โรงเรียนบ้านไร่ไทรทองพยับแล
๙	โรงเรียนบ้านเขาแม่กระทุ
๑๐	โรงเรียนบ้านตะแบกงาม
๑๑	โรงเรียนบ้านคลองน้ำโจน
๑๒	โรงเรียนบ้านเทพมงคลทอง
๑๓	โรงเรียนบ้านลานตะแบก
๑๔	โรงเรียนบ้านหนองไม้
๑๕	โรงเรียนบ้านหินดาด
๑๖	โรงเรียนบ้านปางสุด
๑๗	โรงเรียนบ้านปางขนุน
๑๘	โรงเรียนบ้านยุบใหญ่
๑๙	โรงเรียนสามัคคีธรรมราษฎร์บำรุง
๒๐	โรงเรียนบ้านใหม่ศรีนคร
๒๑	โรงเรียนอนุบาลแม่वंก
๒๒	โรงเรียนบ้านคลองไทร
๒๓	โรงเรียนบ้านยอดห้วยแก้ว
๒๔	โรงเรียนบ้านทุ่งรวงทอง
๒๕	โรงเรียนบ้านวังชุมพร
๒๖	โรงเรียนบ้านวังน้ำขาว
๒๗	โรงเรียนบ้านตลุกข่อยน้ำ
๒๘	โรงเรียนบ้านเนินใหม่

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดช่วงการทำวิจัย คือตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย

๑.๕.๑ ครู และเจ้าหน้าที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอม่วงก จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ครู และเจ้าหน้าที่มี อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอม่วงก จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ครู และเจ้าหน้าที่มี ตำแหน่ง ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอม่วงก จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๔ ครู และเจ้าหน้าที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๕ ครู และเจ้าหน้าที่มี ประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๖. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่าง ที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๒ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารที่มุ่งส่งเสริมพัฒนา บริหารจัดการและดำเนินการให้ผู้เรียนทุกคนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มุ่งมั่นในการที่จะจัดการการศึกษาที่สมบูรณ์แบบ โดยให้เกิดผลในทุกมิติกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง ของชุมชนเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ นำไปสู่ความเป็นสถานศึกษาสมบูรณ์

ครู หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถให้คำแนะนำ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนในเขตการศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๒ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์

เจ้าหน้าที่ หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยทั่วไปของโรงเรียนในเขตการศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๒ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์

สัปปุริสธรรม ๗ หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี มี ๗ ประการ

อำเภอแม่वंก หมายถึง ที่ตั้งสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๒

๑.๗ ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์

๑.๗.๓ ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์

๑.๗.๔ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ อำเภอแม่वंก จัหวัดนครสวรรค์